

HØRINGSVAR PRØVEORDNING FOR RULLERENDE BIOMASSE

Formålet med prøveordningen er å se om rullerende MTB kan bidra til en mer markedsrettet produksjon i oppdrettsnæringen ved å legge til rette for økt verdiskaping og bearbeiding av fisk. Hovedtanken er å gi oppdretter mulighet til å overskride MTB i perioder forutsatt at total tillatt biomasse ikke overskrides i løpet av ett kalenderår.

Det er et mål å legge til rette for en biomasseregulering som er mer tilpasset de biologiske betingelsene for lakse- og ørret produksjon, og gi særlig mindre oppdrettere større fleksibilitet. Ordningen skal ikke medføre økt miljøbelastning og redusert dyrevelferd.

Forslaget om prøveordning for rullerende MTB kan medføre økt miljøbelastning, og vil etter vår oppfatning derfor være i strid med Stortingets forutsetning.

Generelt

Mattilsynet er i utgangspunktet positive at det settes i gang prøveordninger i en avgrenset tidsperiode for å kunne undersøke positive og negative effekter av endringer i måten havbruksnæringen forvaltes. Imidlertid ser vi det som viktig at mulige negative konsekvenser for fiskens helse og velferd samt miljø vurderes grundig, slik at en prøveordning ikke medfører belastninger som blir krevende å reversere. Når det gjelder forslaget som nå er til høring er Mattilsynet enig at en slik prøveordning vil medføre økt produksjon. Det er sannsynlig at oppdrettere vil utnytte dette potensialet og sette ut flere fisk, noe som kan medføre økt sannsynlighet for smitte/sykdom, lidelse og død for et høyere antall individ. I noen områder trenger ikke en periodevis økning medføre store negative konsekvenser, mens det i noen områder vil bli utfordringer. Videre er det positivt at ordningen ikke medfører at den enkelte lokalitet kan overskride tillatt biomasse gitt gjennom lokalitetens klarering.

Vi ser fordelen for små oppdrettere, med mindre fleksibilitet enn store, som får større mulighet til å optimalisere produksjonen. Vi er enig med høringsbrevet som er tvilende til at prøveordningen vil kunne ha en positiv effekt på grad av bearbeiding. Vi er også i tvil om ordningen vil bidra til bærekraftig vekst siden økt biomasse kan medføre større utfordringer for miljø, helse og velferd. Videre mener vi det er viktig at næringen gjennom sine beredskapsplaner sikrer at kapasitet knyttet til brønnbåter, slakteri, håndtering av dødfisk og avlusning er tilpasset en periodevis økt biomasse. Dette kan ivaretas ved at ved at søkere synliggjør gjennom risikovurderinger, internkontrollsystem og beredskapsplaner at de er i stand til å håndtere lakselus, sykdomsutbrudd, økt mengde dødfisk og andre mulig situasjoner som kan oppstå.

Økt MTB-utnyttelse betyr ikke nødvendigvis utsett av mer fisk. Om man får frem en større andel av fisken til slakt, heller enn som dødfisk/ensilasje har man oppnådd en god MTB-utnyttelse. Det er ingen automatikk i at større antall fisk i sjøen gir økt antall slaktet fisk (og høyere bearbeiding) – heller tvert imot.

Mattilsynet ønsker ordninger som stimulerer til å ta vare på hver enkelt fisk som når slaktemoden størrelse heller enn at det settes ut mer fisk for å utnytte MTB både på tillatelsesnivå og på lokalitetsnivå. Vi kan ikke se at ordningen med rullerende- MTB ivaretar dette.

Dette er en tidsavgrenset prøveordning der målet er å belyse effekt av om ordningen bidrar til økt verdiskaping og bearbeiding og hvilke effekt ordningen har for fiskehelse, fiskevelferd og miljø. For å måle effekt etter endt periode må det identifiseres og etableres egnede indikatorer som gjør det mulig å sammenligne status før og etter. Mattilsynet mener at egnede indikatorer må være klart før prøveordningen settes i verk. Det må for eksempel vurderes om dagens innrapporterte data er tilstrekkelig og egnet til å evaluere effekt og om det er behov for økt overvåking i regi av Havforskningsinstituttet sitt overvåkingsprogram av lusepåvirkning på villfisk (NALO) i området hvor denne prøveordningen skal etableres. Det å sette i gang en prøveordning uten gode indikatorer for å måle effekt er lite hensiktsmessig. Vi er usikre på om prøveprosjektet «Bremnes-modellen» er evaluert med tanke på effekt helse, velferd og miljø.

4. Forslag til prøveordning om rullerende maksimal tillatt biomasse

4.1 Innledning

Departementet foreslår at ordningen samles i et nytt kapittel i laksetildelingsforskriften. Det er uklart for Mattilsynet om det å samle ordningen i laksetildelingsforskriften får noen praktisk betydning for Mattilsynets hjemmelsgrunnlag og forvaltning. Dette er lite trolig så lenge det som foreslås av tildelingskriterier i dette forslaget ikke involverer Mattilsynet. MT forvalter MTB på lokalitetsnivå i forbindelse med etablering og endring av lokaliteter, og vil føre tilsyn med disse tillatelsene etter gjeldende regelverk. Om det ikke skal settes noen kriterier eller vilkår etter matloven og/eller dyrevelferdsloven kan vi ikke se at det å samle ordningen i nytt kapittel i laksetildelingsforskriften har relevans for Mattilsynet sitt arbeid.

4.2 Prøveordningens utforming

Vi støtter departementets vurdering: «Departementet mener det er helt sentralt å innrette ordningen slik at den i størst mulig grad reduserer risikoen for negativ innvirkning og ivaretar næringens miljømessige bærekraft. Slik departementet ser det er det alternativ 3, «Rullerende MTB med tak», som er best egnet til å realisere formålene med prøveordningen. Det er trolig at ordningen vil gi aktørene reell fleksibilitet og mulighet for mer effektiv utnyttelse av biomasse, samtidig som makstak reduserer risikoen for negativ miljøpåvirkning, samt negativ effekt på fiskehelse og fiskevelferd.»

4.2.2. Makstak

Alle alternativ kan medføre høy biomasse om høsten og vinter avhengig av når fisken settes ut, lengde på produksjonssyklusen (hvor stor fisken er når den slaktes) og størrelse på smolten ved utsett. Alternativ 2 har høyest biomasse over lengst tid (og høyest utnyttelse). Hvis hensynet legges til lakselus sin påvirkning på villfisken, vil alternativ 1 og 2 gi lavest biomasse i sjøen under utvandningsperioden for vill laksefisk. Alternativ 1 er å foretrekke framfor alternativ 2, siden det første alternativet gir en lengre periode med mindre biomasse og dermed også et lavere smittepress for villfisken. Dette vil være særlig positivt for sjørørreten som har en lengre utvandningsperiode enn laks. Mattilsynet er imidlertid bekymret for økningen av biomasse videre utover høsten og vinteren.

Det er ikke enkelt å sette periode og makstak siden både forhold, samlet driftsstruktur og driftsstrategi varierer mellom produksjonsområder, områder og lokaliteter. Det er viktig med vurdering av ville bestander (vandingsruter osv.) men også historikk for oppdrett i området. Det er forskjell på Hardangerfjorden, Vesterålen og Finnmark. Generelt er det i nord lavere lusetall i den perioden som i forslaget er vurdert som høy risiko for lus – april til juli. I nord ser vi at vi har økning i lus fra september. Dette sammen med synkende vanntemperaturer er en dårlig kombinasjon med økt antall fisk i sjøen. De siste årene er det observert en økning i antallet behandlinger mot lakselus fra september og gjennom hele vinteren. Dette er utfordrende, både med hensyn til mulige valg av behandling og av hensyn til fisken selv. Gjentatte behandlinger/håndteringer av fisk i kalde luft og sjøtemperaturer øker faren for skader og slitasje. Sårskader gror ikke ved lave vanntemperaturer og øker faren for høy dødelighet. Et resultat av dette er «Vintersår» og tenacibacullose som er godt kjente problemstillinger de senere år.

Næringen ønsker mye fisk om høsten for å utnytte vekstpotensialet på denne tiden. Høsten er også erfaringsmessig den verste perioden for lakselus, og en vil kunne gå inn i vinteren med høye lusetall og mange behandlinger på synkende og lave temperaturer. Stort lusepress gjennom vinteren vil også bidra til mye lus i påfølgende vårperiode og inn i sommeren.

Vi ser ulemper med alle tre alternativene. Som nevnt over vil alternativ 1 ta mest hensyn til utvandrende laks og sjørret. Dersom vi legger hensynet på oppdrettsfisken sin velferd vil Mattilsynet anbefale alternativ 3, noe som kan gi et noe større smittepress på ville laksebestander under utvandningsperioden. Lavere lusegrensen i utvandningsperioden enn resten av året, er satt for å gi ekstrabeskyttelse av villfisken.

4.2.3 Tidsintervall

Det er en utfordring at ordningen omfatter en 12-måneders periode mens fiskens produksjonssyklus er ca. 18 – 24 måneder. Lengre i nord enn sør mye på grunn av lavere sjøtemperatur. Dette vil kunne bety at biomassen er stor i år 2 der den er liten i år 1. Større fleksibilitet kan gi næringen større mulighet til å utnytte tillatelsens samlede MTB, noe som kan føre til at det i enkelte områder kan stå mye stor fisk i sjøen samtidig. Konsekvensen kan bli et stort smittepress, økt behov for behandling og behov for flytting og utslakting for å ikke overskride MTB på lokalitet og tillatelsesnivå og utfordringer med områdevis brakklegging. Konsekvensen av å la ordningen omfatte en 12-månders periode når produksjonssyklusen er lengre er vanskelig å forutsi fordi effekten av oppretters produksjonsstrategi vil være avgjørende for utfallet.

4.2.4. Felles biomassetak mellom produksjonsområder og samdrift

Mattilsynet ser det som svært positivt og viktig at tillatelser som inngår i prøveordningen med rullerende maksimalt tillatt biomasse ikke samtidig kan inngå i et felles biomassetak mellom produksjonsområder.

4.2.5 Varighet av prøveordningen

Dette er avhengig av hvilke indikatorer som velges for å vurdere effekt, men bør minst dekke 2 produksjonssykluser for å fange opp mer tilfeldige årlige variasjoner.

4.3 Tilsyn og rapportering

Mattilsynet støtter daglige «maskin til maskin» biomasserapportering og rapportering av sjøtemperatur, siden en slik rapportering gir større muligheter til å følge opp utvikling i

dødelighet og for å kunne predikere utvikling av lakselus på den enkelte lokalitet. Mattilsynet må få fortløpende tilgang til rapporteringene.

4.3.1 Tilsynsavgift

Det står i forslaget at det er ventet at ordningen med rullerende MTB vil være krevende for tilsynsetatene å følge opp, og departementet legger derfor opp til en tilleggsavgift på 12 000 NOK per tillatelse per år. Det er foreløpig uklart for Mattilsynet hva en slik ordning vil medføre av oppgaver for oss. Det er imidlertid sannsynlig at ordningen vil medføre behov for å søke om utvidelser av lokaliteter, det kan bli utfordringer knyttet til behandling av driftsplaner (brakklegging, koordinerte planer knyttet til lakselus) og struktur. I tillegg kan ordningen føre til mer tilsyn og oppfølging for Mattilsynet dersom forslaget fører til høyere nivå av lakselus og flere sykdomsutbrudd.

4.4 Nærmere om innmelding og utmelding av ordningen

Ingen kommentar

4.5 Forholdet til produksjonsområdeforskriften

Det er derfor positivt at prøve-ordningen avgrenses til en del utvalgte grønne produksjonsområder. Vi støtter også at prøveordningen følger trafikklyssystemet. Vi er imidlertid urolige for at ordningen kan øke smittepresset i områder som i dag er grønne.

4.6 Vederlag

Ingen kommentar

5. Økonomiske, administrative og miljømessige konsekvenser

5.1. Miljø, fiskehelse og fiskevelferd

Sensommer og høst kan ofte være en kritisk periode for utvikling av lakselus siden dette er den perioden med de høyeste sjøtemperaturene. Andre forhold som salinitet kan variere og enkelte år kan forholdene for utvikling og spredning av lakselus være svært gode. Kombineres dette med mye stor fisk i sjøen har vi erfart at det er krevende å overholde lakselus grensen. Konsekvensen kan bli behov for gjentakene behandling av etter hvert syk og svekket fisk og forøket dødelighet. Mattilsynet støtter derfor departementet bekymring for at forslaget kan føre til redusert fiskehelse og velferd og gi økt smitte av lakselus til den ville laksefisken.

5.2 Økonomiske konsekvenser

Mattilsynet støtter departementets vurderinger

5.3 Administrative konsekvenser

Siden det ikke er nevnt hvordan ordningen skal evalueres er det vanskelig å estimere administrative kostnader ved denne ordningen. Det må påregnes ekstra kostnader til overvåking av lakselus på vill laksefisk i områdene der denne ordningen etableres. Økt biomasse kan øke risikoen for sykdom. Utbrudd av listeført sykdom kan medføre ekstra kostnader til prøvetaking og tilsyn for Mattilsynet. Det er ikke mulig å gi et estimat for dette siden vi ikke vet eller kan tallfeste konsekvensene av en slik ordning. Som nevnt over kan det også bli økt behov for utvidelse av lokaliteter, flere søknader om dispensasjoner, samt utfordringer knyttet til flytting, endring av driftsplaner, sonestruktur og beredskap.

Med hilsen

Lise Rokkones

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*